mesebben megigérte, 's magunkat atyáink' hitének elveihez alkalmaznunk világosan megparancsolá. Nekünk legalább csupán e' felseges biztosítás által sikerült, a' vallása' veszélyben forogta miatt rettegő catholicus népet megnyugtatni. Minthogy azonban a' fens. ministeri leirat megsemmisíti azt, miről ő felsége kereskedett, atyáink' hitének elvéhez tartozván az is: 1) hogy a' Szent-Lélek rendelte a' püspököket 's ezek iránt a' hit' dolgában engedelmességet parancsolt; a' fens. ministeri leirat pedig ezen engedelmességet megtiltja; holott maga az Isten sem akarta, hogy az ember' örökkavaló és ideigleni ügyei egy kezben legyenek, a' miért is két különböző hatalmat rendelt; „Amarias pedig, a' pap, a' főpaptok, legyen fölöttetek azon dolgokban, mellyek Istent illetik, és Zabadias, Ismahelnak fia, királyi a' Juda nemzetsegben, legyen azon ügyek fölött, mellyek a' király' tisztéhez tartoznak.“ II. *Paralip.* 19. 11.; 2) hogy Jezus Krisztus menybemenetelekor a' földön helyettest hagyott 's bizonyossa tette a' felől, hogy az ő hite csorbulast nem fog szenvedni, a' miért iránta, ugy mint ő maga iránt, engedelmességet parancsolt; 3) hogy a' catholicus papnak nem szabad valaki' részére szentséget kiszolgáltatni, ha nincs képessége, az ezzel összeköttött malaszt' megnyerésére: mert a' pap maga nem szerzője a' malasztnak, hanem csupán eszköz ezen malaszt' kiosztagatására a' kellőleg és meltóképen elkészülteknek; a' fens. ministeri leirat pedig, eltörülven a' püspöki rendeletet, azt kivánja, hogy a' papok a' házasság' szentséget megavatás által meltatlanoknak egyháztrabláglog szolgáltassák ki; 4) hogy letett hitünkhöz hivek legyünk. Tudnillik, minden catholicus pap fölszenteltetésekor eskövést tesz, melly őt kötelezi, az anyaszentegyház' fejevel egységben maradó püspöknek, a' hit' dolgában, engedelmeskedni; a' fens. ministeri leirat pedig engedetlenségre 's ez által hitszegésre visz bennünket: de tehetjük e ezt, ha az Isten' itélőszékére gondoluuk? Ezen szorongatott állapotban tehát, bizonytalan levén, megengedtetnek e minmagunknak egyenesen tiszteltt királyunk ő felsege' szine' elébe járulnunk, nagytisztelettű főpásztorunkat, a' Kegyelmes Érsek urat, mint elöljáróinkat esedezve kérjük, hogy nevünkben 's valamennyi catholicus hivek' neveben ezen előterjesztésünket helyettünk eszközlené, vagy, ha lehetséges, ezt minmagunknak tenni engedné meg. Mindenekelőtt pedig, mind részünkről mind valamennyi paptársunk' 's a' rank bizott nyájak' részéről, legitt azon leglelkiesmeretesb vallomást tesszük: hogy mi, a' szent apostolok' és martyrok' példája után, földi vagyonunkat 's magát életünket is a' világi hatalom' kivántára minden ellenszegülés nelkül átengedni készek vagyunk; de Hogy Istent 's atyáink' hitet elhagyjuk, bizván az Isten' segítségében, sem tömlöcz sem halál, ha erre kerülne is a' dolog, rá nem birhatnak. Mindazáltal lelkiesmeretünk kényszerit a' vészterhes jövendőnek elejét venni, mivel a' nép, szent vallása miatt, kétségbeesésben van, 's megnyugtatására többé nem találtathatott eszköz, miután mi nem léphetünk fel, mint azelőtt Kegyelmességed' parancsára, 's nem mondhatjuk neki, hogy ő felsége minket cath. vallásunk' sértetlen birtokában hagyand, valamig a' fens. ministeri leirat annak elveivel homlokegyenest ellenkezesben áll; 's igy a' catholicus nép világi elöljáróiban vallása' ellenséget látja: a' miből csak szomorú következeseket várhatni. 'S minthogy a' pásztorlevél egyedül a' házasság' szentségének kiszolgáltatását czélozza — semmi ujat nem rendelvén, hanem csak némelly papok' durva hibáit 's az egyház' ős tanjától elterését feddi 's igazitja: miben a' főpásztor az Isten' rendelése 's a' természet' törvénye szerint cselekszik, azaz, ezzel csak pásztori kötelességét teljesíti, mellyről a' legfőbb biró előtt számolnia kell — hogy a' pap, ki az érseknek, mint Krisztus' szolgája, alá van vetve, csak kellőleg elkészülteknek adja fel a' szentségeket; ebből azt gyanítjuk, hogy a' fens. ministerium csupán egy, a' mi hitünktől idegen előterjesztés által birattott ezen leiratra, minthogy eddig a' világi hatóság soha sem elegyedet a' catholicai hit- és szentség-ügyekbe (in sacra catholica). Méltóztassék tehát Érseki Kegyelmességed magunk' 's a' catholicus népség' nagy megütközését ezen a' mi szent vallásunkat fenyegető veszély felett ő felségének, a' mi legkegyelmesebb királyunknak, előterjeszteni. Mert a' fens. ministeri leiratban fenyegetett büntetés meg inkább neveli abbeli aggodalmunkat, hogy mi lelkiismeretünk ellen cselekedni kényszeríttetni fogunk, midőn azután hivatásunkhoz híven 's megemlékezve az Isten' itéleteiről és arról, hogy a' ministeri leirat Jézus Krisztus' rendeleset sem el nem törülheti sem meg nem másíthatja, ugyanesak első papunk' és pásztorunk' Jézus Krisztus' példája szerint ezt kellene válaszolnunk: inkább kell engedelmeskedni Istennek mint embereknek, és hogy semmi emberi hatalom sem kivánhat vagy rendelhet valamit az Isten' vel pecsételt hithez köteleztetés. Gnesen, julius' 23dikán 1838.“ (Következnek a' tíz esperes' aláirási, esperességeik' nevében.)

A' bajor koronaherczeg Münchenből, *Fridrik* németalföldi kir. herczeg Hágából, és a' szász-weimari örökösnagyherczeg Weimarból Berlinbe érkeztek.

Schweiz.

A' schweizi nemzeti egyesület f. é. sept. 10kén következő körlevelet bocsátott ki: „Szövetségesek! A' nemzeti egyesület' rendszabásainak 14dik czikkelyéhez kepest az alulirt biztossag az idei főgyűlest vasárnapra, sept. 23., delelőtti 9 órára határozta, 's gyüleshelyül Langenthalt Bern cantonban rendelte. Tanácskozási targyakul a' rendszabások által kitüzettek: a' biztosság' jelentése ez évi foglalkozásai, számadása 's az 1839ki uj biztosság' választása felől. Minden osztalynak 's minden egyes tagnak szabadságában áll javaslatokat előterjeszteni. A' választmány mindazáltal azt hiszi, hogy, mint az idei tanácskozás' főtárgyara, honunk' jelen állására Franczia ország' ellenében kell figyelmet fordítani. Schweiz a' franczia ország julius-revolutio óta a' franczia kormanytól egész sorát türte el a' megalázásoknak, mindenkor azon, eskühöz közelitő erősítéssel: „Ez utoljára van, hogy békesegert engedünk“. Hogy azonban a' meltatlansagoknak e' sora folytattatni fog, előre lehete látni, 's e' napok' története bizonyságot szolgáltat rea. Ámbár eddig minden uj meltatlansag sertőbb 's elesebb volt a' korabbiaknal: mégis most *Lajos Fülep'* uj követelése felülmulja mindazon lealacsonyitást és jogtalanságot, melly eddig Schweiztól kivántatott 's általa türetett. Ezen uj eset nem csak egyes személyeket és viszonyokat veszelyeztete, hanem egy szabad nemzeti lét' elveit is koczkára teszi, 's e' kerdest adja fel megfejtes végett: Tartoznak e Schweiz' hatósagai akaratnelküli műszerei lenni egy jogatlan, idegen rendőrségnek, vagy nem? Azon kivanság, mellyet a' franczia cabinet a' szövetségi hatóságokhoz és Thurgau' rendelhez paranesolólag és kemény fenyegetőzések közt *Bonaparte Napoleon Lajos'* kiutasitasa vegett intezett, ki 1832. óta a' thurgaui, tehát a' schweizi polgarjognak is, semmi biról itelet által törvenytelennek nem nyilatkoztatott birtokában vitatlanul van, 's ki meg nem reg Thurgau' összegyűlt nagy tanácsa által finnepelyesen 's egyelmüleg thurgaui polgarnak nyilvanyittatott, egy szabad nephez olly meltatlan, a' népjog' minden elveivel annyira ellenkező, 's egy nép' erkölcsi 's termeszeti virágzásanak minden alapját olly igen megrendítő, — egyszersmind a' mód es bánas, mellyre ez ügy a' szövetseggyűles' keblében talált, olly vigasztalatlan, 's a' jövendőre nezve olly fölötte aggasztó kinézessel összeköttött, miszerint nekünk ugy tetszik, hogy a' nép maga köteles, időveszteség nélkül szabadon, őszinten 's elfogulatlanul nyilatkozni iránta, 's magát mindenre készen tartani, mi abból netalán támodhatna, nehogy a' nép' hallgatása gyengeségnek és jogairól önkinti lemondásnak magyaráztassék 's tekintessek. Valamint tehát a' nemzeti egyesület' eddigi üléseinek alkalmaval minden hazafinak — habár nem tagja is ez egyesületnek — jelenlete örvendetes volt: ugy ez uttal világos meghivás bocsáttatik mindazon hazafiakhoz, kiknek az önállás és a' hon' becsülete szivökön fekszik, hogy számosan jelenjenek meg a' langenthali gyülesen, jelenlétök által ezen olly igen fontos ügy iránti érdeköket bebizonyitandók 's közösen tanácskozandók, mit kelljen tenni abban a' nép' részéről, a' hazafiui gondolkozási hatósságokkal egyetértőleg, a' nemzeti becsület' fentartására. Ha tehát az alulirt biztosság e' részben a' kezdeményhez nyul, ez csak azon öntudattal történik, hogy ezzel haza iránti kötelességet teljesít. Bern, sept. 10ken 1838. A' schweizi nemzeti egyesület' középponti biztossága. *Kasthofer*, elnök. *Schneider*, titoknok.“

Olaszország.

Ő szentsége XVI. *Gergely* pápa a' f. é. sept. 13kai titkos consistoriumban, mellyben *Fieschi* 's a' mechelni érsek bibornokokká neveztettek, igen fontos beszédet tartott, mellyet jövő számunkban közlendünk.

Mantua, sept. 14. F. h. 11kén érkezett városunkba a' pápabirtokból ő felsége a' görög királyné, „Missolunghi grófné“ név alatt, 's miután az „arany oroszlán“ czimerű vendégfogadóban töltötte az éjt; 12kén reggel utját Bergamon keresztül Schweizba folytatá. (Sept. 7dikén Bernbe érkezett.)

Belgium.

Brüssel, sept. 15. Tegnap este fogadá el a' császárság' egykori katonáinak társasága, *Napoleon Péter Pál* herczeget. A' társaság' háza fényesen ki volt világitva, 's több mint 300 veteranus, mind díszjelekkel ékesitett, összegyűlve. Az elnök beszédet tartott a' herczeghez, mellyben megemlité a' császár' hűstetteit. A' herczeg azt felelé, hogy igen meg van illetve azon elfogadástól, mellyben őt a' császárság' régi katonái részesiték, nagyon kedves előtte a' császár iránti háladatosságuk, 's gyönyörüséggel lát itt olly számos és annyi vitézből álló társaságot. Ezután *Ter-Brugge*, az antwerpi „Société de la Prévoyance“ elnöke, a' császárság' idején altiszt, hasonlóképp beszédet tartott a' herczeghez, mellynek végén felszólitá: máradna Belgiumban, osztozandó azon szerencsében, mellyet a' belgák *Leopold* király alatt élveznek. E' beszéd után a' brüsseli veteranusok' elnöke a' herczeget a' társaság' tagjává kiáltá ki, 's annak emlékjelével díszesité.

Svéczia.

Stockholm, sept. 11. Tegnap estve a' belső város ujabb 's terjedelmökre nézve minden eddiginél nagyobb rendetlenségek' szinhelye volt. 10 órakor nagy összereseglés volt a' Jerntorget piaczon, melly, miután több házak' ablakai bedobattak, hirtelen a' város' több utczáin elterjedt, belől a' hidakon, 's nagy számu lakások' ablakait betördelé. Legtöbb illy házakban zsidók laktak; de minthogy ezek közönségesen a' második emeletben laknak, az első emeleti lakosok lettek a' legközelebbi áldozatok; mert nem csak ablakaik, hanem tükreik 's más butoraik is összezuzattak és feldulattak. A' tömeg, melly e' gráczdaságokat tevé, ugy látszik, nem volt ugyan számos, de olly sebességgel munkált, hogy mielőtt a' főhelytartó a' helyszinre ékezett, mindennek vége volt 's az egész tömeg szétoszlott. Néhány rendőrtiszttel, ki a' zajgás' elején jelen volt 's ellenszegülni akart, méltatlanul bántak. —

Amerika.

Philadelphiából aug. 20dikáról következő hírt közlenek az angol ujságok: „A' franczia és mexicoiak közt először ontatott vér. T. i. jul. 23dikán egy mexicoi hajót Vera ruz és Tampico közt üldözőbe vett egy franczia hadi csolnak. A' mexicoiak látván, hogy nem menekhetnek, csolnakokba keltek 's elhagyák a' hajót, melly a' vizül part felé hajtatek; de miután ezt a' francziák elfoglalák, a' partról lövések estek ellenök, 's többen — egy vagy kettő halálosan is — megsebesittetek. E' körülmény hihetőkép visszatorlást vonand maga után, 's a' legközelebbi posta könnyen az ellenszegelődések' formaszerinti elkezdését hozandja hirül. Annyi bizonyos, hogy ha a' francziák a' zárvonalt Veracruz' közelében még egy vagy két hónapig folytatják, embereik az ezen egáljnak saját, igen veszedelmes betegség által tetemesen megfogyandanak. 'S a' mexicoiak, ugy látszik, igen is jól tudják, milly hatalmas frigyesök van nekik az „el vomitor“-ban: legalább ezt árulja el azon kétértelmü beszéd, mellyel Bustamente januisban a' congressust berekeszté. Időnyeres, halogatás a' mexicoi kormány' politicája, ez bizonyos; 's ha ez megadatik neki, akkor a' dögvész' pusztitásait annál kevesebbé kerülendik ki a' francziák, mivel augustus, september és october az évnek legegészségtelenebb hónapjai.“ — E' közben az angol hirlapok folytatják inkább vagy kevesebbé heves kikelésöket a' franczia kormány ellen mind a' mexicoi mind a' buenos-ayresi zárvonalak miatt.

Éjszakamerikai lapok szerint ott már egyik bank a' másik után kezdi ismét készpénzzeli fizetéseit. Másoktól, névszerint a' nyugati részekben, ez legközelebb váratik. Csak a' déli státusok' bankjai nem határozák meg el magokat. — A' gőzhajózás' szabályozására körülményes törvény hozatott. Ez a' publicum' bátorságosítására koronkinti vizsgálatokat rendel tétetni a' gőzösök 's gőzkatlanok, a' hajósszemélyzet' szükségkép megkivántatott száma, mentő csolnakok, a' hajók' éjjeli megvilágitása 'stb. körül. A' kapitány 's legénysége hanyagsag okozta balesetekért szigorú büntetéssel fenyegettetik. — A' gyülési választások Missouri, Illinois, Éjszakarolina és Alabama kerületekben, nagy szótöbbséggel, a' jelen kormány elleni oppositio' részére ütöttek ki. — Az ujonnan felvett rendszer, melly szerint az indusok' gyarmatositassa egy saját megyében eszközöltetik, kedvező sükert iger.

Magyar hirlapok' heti szemléje.

Sept. 17 — 23.

Az *Athenaeum'* 23- és 24-dik számaiban egyket türhető fordításon kivül, semmi figyelemre méltó czikkelyt sem találtunk.

A' *Figyelmezőben* Guzmics' Egyházi Tára' 11dik füzetének 's a' m. tudós társaság' helyesirásának birálati fejezetének be. Utóbb folytatja a' redactio ellenemi zajgásait, melylyek ez uttal is olly dolog- és ideaszegenyek, olly betűhöz ragadtak és földön csúszók, hogy en végre szégyenleni kezdem magamat e' három ember helyett, kik olly sokat rejtő „társzekereket“ igértek 's midőn kirakodnak, csak kavicsot látunk és sárt és silány homokot. Ismertetésül és felvilágositásul kiemelem itt ismét azokat, mellyek némi nyomatossággal látszanak birni. Legelől egy általanyos megjegyzést. Az en characteristicáim' súlya, melly ezen urakat mint pajtás literatorokat, partos academicusokat 's kiméletlen es részrehajló criticusokat öli, nem ezen vagy amazon az *egy* tetten, hanem egész munkálkodások' szellemén, vagyis angyagilag a' tettek' *nagyobb részén* alapul. Ezt minden józan eszü ember átlátja, mert a' dolog nem is eshetik másképen. Meg lehet például mutatni, hogy a' Kritikai Lapokban ez vagy amaz *egyik* iró nem kiméletlenül, vagy nem meltánytalanul, vagy nem részrehajlólag 's nem elzúzni akarólag van birálva; de azért állhat es alland is, mint hiszem, örökre az en itéletem, melly szerint a' Kr. Lapok' eddigi biralatainak *nagyobb része* kiméletlen, meltánytalan 'stb., 's igy azok' szelleme is általában véve: kiméletlenség, meltánytalanság, elzúzni akaras, részrehajlás 'stb. 'S most már lássuk, miképen czáfolja meg itt a' triceps redactio azon állításomat, hogy „Schedel urnak criticai 's literaturatörténeti müveit *legelső fellépése* óta pajtásszellem bélyegzi?“ Ezt mondja: Schedelnek gr. Festetics Albert' néhai Pannoniájában 1822—3ban megjelent illy nemü czikkelyeit pajtásszellem *nem* bélyegzi: tehát Schedel' legelső fellépését pajtassági szellem nem bélyegzi. (Punctum.) Ez aztán czáfolat, felelet vagy okoskodás! Midőn én *Schedelnek*, mint criticusnak és belletristának *legelső fellépéseiről* szólok, azon nyomatalan silányságokat értem e, mellyeket ő 16 — 17 esztendős gyermekkoraban irkált, vagy azokat, mellyek Schedelnek, a' már *érettebb* és *önálló* ironak, legelső lépései voltak? Ezek az en itéletem szerint: a' fordított „Haramják“ és az eredeti „Aesthetikai levelek“, mindkettő önálló mü, mindkettő a' *mostani* Schedelt legjobban sejtető 's őt mint irót és *criticust* legsajátabblag belyegző *legelső fellépések*. Ugyde hiszen amaz „*Bajza* József barátomnak“ van ajánlva, 's előbeszéde a' legszorosabb pajtásságot és literatori cliquet árulja el; ugyde emez a' legémelyitőbb tömjénczést, dicsérgetést, magasztalgatást foglalja magában *Vörösmarty'* epicus munkairól, melylyekben minden, minden szép, meg a' characterrajz is nagyszerű és bevegzett és eredeti, szóval mellyekben (és Czuczoréban) a' magyar epica poesis mármar culminál! Soha munkaban az, mit a' franczia *cameraderie litteraire*-nek (literatori pajtásságnak) nevez, mint rugó és tollvezető olly egészen 's tökeletesen valósitva és tanusitva nem volt, mint ezen Aesthetikai levelekben; mit — mivel itt hoszan meg nem mutathatom — ha az olvasó nekem nem hisz, olvassa meg maga a' munkát és Vörösmarty' eposait, vagy kérdezzen meg a' dolog iránt más részrehajtatlan literatorokat. Es ime a' Haramják' 's az Aesthetikai levelek' megjelenése óta együtt látjuk *mindig*, szakadatlanül, mind életben mind literaturában, a' három pajtást; együtt látjuk őket a' Kritikai Lapokban, együtt az Auroránban, együtt az academiában, együtt a' Kisfaludy-társaságban, együtt Bajzát és Schedelt egy létre nem jöhetett hirlapi vállalatban, 's együtt végre mind a' hármat ismét a' csakugyan létre jött Athenaeumban és Figyelmezőben. Es *hogyan* látjuk

öket e' lefolyt 10—12 év alatt, tehát literatori pályájok' *kezdete* óta, együtt? mindig simogatva, dicsérgetve, marasztalgatva egymást, tolva mindig egymás' szekerének rudját, az egyik' ellenseget a' többi kettő is ellenségül fogadva és üldözve. Soha Bajza Vörösmartyról és Schedelről, soha Vörösmarty Bajzáról és Schedelről, soha Schedel Vörösmartyról és Bajzáról nem szólottak egyébkint mint magasztalólag, jóllehet az igazság' és literatura' érdekében kötelességök lett volna, egyiknek a' más kettő' munkait *meltanylólag* 's igy egy vagy más tekintetben gáncsolólag is érdekelni. Így például Bajzának, ki azon hat év alatt adá ki Kritikai Lapjait, melyekben Vörösmarty' drámáinak nagy része megjelent, kétségkívül kötelessége lett volna e' dramákról, említőleg vagy ismertetőleg legalább szólani, mire ha mástól nem, *en allulam* már 3—4 évvel ezelőtt fel is szólíttatek; de ő ezt nem tette, mert tudta, hogy e' dramáknak gyenge oldalait ón hitelének koczkáztatása nélkül el nem takarhatja. De nem szólott Schedel' és Stettner' Kézikönyvéről (Handbuch der ungarischen Poesie) sem, noha ebben is tagadhatatlanok a' fogyatkozások; de Schedel sem szólott soha Vörösmarty' dramáiról, jóllehet ugyanő ugyanannak *epicumjairól* egy egész könyvet írt; miért? mert a' dramákról a' köz józan esz' és izlés' megsértése nélkül nem lehetett olly tömjenezőleg irni mint az epicumokról. Már ha mindez nem pajtásság, mondjátok meg nekem, mi a' pajtásság?— Egyébiránt en e' pajtásságra, mellyhez meg egyket mellékes személy is tartozik, meg egyszer bővebben visszatérek.—Utóbb ezt mondja itt a' triceps redactio: „Ahhoz hogy valaki megitélhesse, hogy ez a' theologiai, ez az istálloétetési vagy tragyazási, 's ez a' tagosztályai es tudja Isten mifele czikkely *hasznos és helyes*, ehhez igenis *universalis criticus* kell, millyen egyedül a' Hirnöknek jutott.“ — Most már kérdezek minden művelt olvasót, ki mint illyen különböztőtárgyú, u. m. theologiai, politicai, gazdasági és művészeti hírlapokat olvas, nem tudja e azokban megitélni: ez vagy ama' czikkely *hasznos és helyes* e, vagy az ellenkező, a' nelkül hogy szükségkepen universalis *criticus*nak (azaz könyv- vagy műbírónak) kelljen lennie? 's a' mit igy *minden* művelt olvasó megtehet, meg *kell* tennie, ha haszonnal és megválasztassal akar olvasni, en az *iró*, a' különböző tudományokat ex professo tanult 's egy vagy kettőben nemi sikerrel is fellepett, ne tehessem? Avvagy ha az én szemlém' eddigi ítéletei akar theologiai akar politicai, akar gazdasági, akar műtudományi tárgyakról olly igen sületlenek és ítéletlenek voltak, miért nem dönti fel azokat a' redactio, holott 70 és egynehány irója van, kik által azokat megbiráltathatja, sőt azon hét hónap alatt, mig e' szemle ellen egy kukkot sem szólott, megbiráltathatta? De én ítéleteimnek illyes feldöntését e' zajgások' fecsegéseiben mindeddig hasztalan' kerestem. — Vegre az en *Szionhoz* viszonyinmat érdekli, gyanusitani akarólag, a' szerkesztőség. Mi van itt gyanusitani vagy igazolni való? En e' lapot meg mindig *becsülöm* valamint mindig *becsültem*, noha soha sem *dicsértem* és most sem *dicserem mindenben és feltételetlenül*; mert ha egy részről javalnom és becsülnöm kellett azon irányát, melly szerint a' catholicismust honosim közt megerősíteni 's fölelevenjteni akará, más részről nem valek 's nem lehetek barátja a' proselytismusnak és intolerantiának, mellyekhez hajlani látszek. Ha már most ezen lap, meg nem elégedve az általam jóknak találtak' rövid emlitésével 's a' többinek csupa *hallgatás* által eléggé kifejezett roszalásával, nyilván kifejezte ohajtását szemlémben meg sem említtetni, 's én, ki szemlémmel a' hírlapok' *szerkesztőire*, mint kútforrásra, akarok hatni, igyekezetemnek sikeret nem látva, ezen emlitéssel egy idő óta felhagytam: lehet e ebből következtetni, hogy én a' Szionnak ellensége lettem, vagy hogy én abban gáncsolom most, mit előbb javaltam? — Éljen a' Szion, mint a' maga nezetét és irányát okokkal 's a' sajtótörvények' korlátí közt védő és vitató lap; 's kinek e' nézetek és irány nem tetszenek, bírálja meg azt, vagy kezdjen más, jobb egyházi hírlapot ellene 's legyen a' diadal azé, ki ésszel és okokkal erősebb, de akkor is ohajtom: éljen mind a' kettő; mert minden tetemesb véleménynek kell organum, 's mert csak a' nézetek' 's vélemények' okos surlódásából fejlik ki az igazság 's a' legüdvösebb irány. Nekem ezen pusztan literaturai 's a' publicum előtt folyt erintkezéseken kivül a' Szion' redactiojával semmi viszonyom, semmi közlekedesem. — 'S mindezeken felül, nevessetek barátim, azt veti szememre a' redactio (637-dik szelet), hogy én dr. Schedel Ferencznek *ogya es szére* körül tapogatóztam, ugyanazon Bajza es társai vetik ezt szememre, kik a' Kritikai Lapokban es Figyelmezőben csaknem mindenik megbiralt iró' agya es szive körül (leglegelőbb pedig e' zajgasokban az en agyam es szivem körül) olly fertőzetes kézekkel tapogatóztak!

A' *Természet*' e' heti fő lapjaiban közhasznu es igen érdekes czikkelyek: „Az ember, mint életmüves leny“, „Városink' virágoztatása“ 's az „Erzeki csalódások“ folytatása. A' belletristicai rész *Kunosz*' Ablakismeretseget folytatja; végre a' „Literaturai vilag“ *Vörösmarty*' Marotjának, mint látszik, igen nyomos es velős biralatát kezdi meg, mellyre bevégeztével visszatérünk. Kár, igen kár, hogy ezen hirlap epen akkor szünik meg, midőn iranyának teljes öntudatába 's eszközeinek mindinkább növekedő birtokába kezde jutni, szóval, midőn magának leginkább igerhetett jövendőt és sikert! Mint fognak az athenaeisták tombolni; mint fogják mondani, hogy Kunosst az ellenőki oppositio, vagy epen a' nyomorúnal nyomorúbb „zajgasok“ öltek meg. De positio, sem az athenaeumi zajgasok nem ölték meg, hanem megölte őt lapjainak rosz oeconomiája. Természettudományi és józ gazdasági czikkelyeivel az Ismertető, szépmüvészeti 's criticai reszével az Athenaeum es Figyelmező közzé szorulva, közhasznu es népszerű, fillertari irányát nem eleg bő tartalommal 's meg kevesebb es jobbára rosz rajzokkal támogatva, a' drágn papirossal és magas árral pedig egyenesen ellene dolgozva, vegre es mindezeken felül, nem birva elegendő tőkepénzzel bevárni a' jobb időt, melly a' hirlap' növekedett soliditasával 's jóságával csak *egy* év mulva is kétségkívül bekövetkezendő vala, — mit tehetett mást a' kiadó, mint hogy csak annyit koczkáztatva sajátjából, mennyit az okossag es polgari tiszta állása enged, korábban vonuljon inkább vissza mint későn 's vállalatat, ha csakugyan szándéka azt ujolag felvenni, boldogabb időkre halassza? Ezek, uraim, a' Természet' kora leléptenek okai, nem az oppositio, sem az Athenaeum. Egyébiránt, mivel itt epen az Athenaeumról tevek szót, en a' jövő szemlék' egyikében, mint már regen szándekozom, okokkal és a' lehetőségig közelitve, *számokkal* fogom megmutatni, hogy az Athenaeum es Figyelmező társa, ha egy vagy másik nemes magnastól pénzsegedelmet nem kapnak, ön- es a' szerkesztőségi erőből mátol esztendeig szinte nem lesznek képesek fenallani.

Az *Ismertetőben* némi jó folytatasok után ismét egy becses, könyv nelkül megtanulandó czikkely „A' természetes réteknek jó karban tartásáról“. Továbbá figyelemre méltók es gondolkodásra ébresztők: „A' szorgalom' becse“ 's „Minő rémennyel kecsegtethetik a' vasutak a' mezeigazdaságot“; de legközelebbről érdeklő: „Ismét néhány szó Eszterházy herczeg' uradalmából“ (a' füstpénz' tárgyában, egy csattzai urodalmi tiszttől), mellyből a' következő, érdekes felszámitást közöljük: „A' jobbágy, nem tekintven földbirtokát, házatól fizet füstpenz czim alatt 2 f. 30 kr.-t váltó-czédulában. Az értekező ur' (ki t. i. az Ismertetőben multkor az 1 pengő forintnyi füstpénz ellen szólalt fel) számitása szerint egy egész helyes jobbágy kisebb urbéri adózásait megváltotta, ott t. i., a' hol földesura megengedte (mert a' hol természetben adta, bizonyosan többet értközép áron 1 fr. 21 kr., 's ez neki elengedtetvén, mégis többet fizet urának, 's károsul 1 fr. 9 krban; de folytassuk e' számitást, 's mondjuk: a) olly vidékeken, hol egy helyes jobbágy esztendőnkint csak kilencz báránytó nevelt, ebből egyet urának adni tartozott, 's ez bizonnyal megert 2 fr.-t; b) hol egy illyes jobbágynak kilencz köpü meh raja szaporodott, egy ismét az uradalomé: bátran megért 5 fr.-t; c) egy hoszú fuvar a' legszorosabb értelemben véve megért az uradalomnak 12 f. 's igy egy hely után 3 fr.-t; e' helyett kapmostan két szekeres napot avvagy 1 fr. 40 kr.; 's itt ismet az uradalom veszt 1 fr. 20 kr.-t, 's igy már csak e' szerint az uradalomnak 8 fr. 20 kr. valósságos vesztesége—a' jobbágy' fentebbi csak szinlett veszteseget meglehetősen haladja; — de meg ezen jobbagyi csak látszó veszteseghez podvasra is elegendő utat nyitott az erdekelt törveny, a' midőn a' jobbagyoknak a' szabad palinkatőzest — 's ezzel valo kereskedest — de nem kimerest, megengedte; mellyből a' jobbágy a' legszorosabb törvenyes uton tetemes hasznot eldelhet; ha felvessünk, hogy hetenkint a' teli hat bonapot számitvan, csak egy ako palinkat eget, igy huszonnegy hét alatt huszonnegy ako utan 1 forintjával legalább nyerhet 24 fr.-t; továbba jól meghizlalhat moslekon legalább két darab marhat, 's e' mellett ne legyen tiszta haszna csak 5 forintjával: 10 fr.; már ez 34 fr. tiszta haszon, — az 1 fr. 9 kr. veszteseget 32 fr. 51 krral bőven potolja; 's ezt a' felmondhatna talán valaki, hogy minden jobbagy csak nem főzhet palinkát: — a' mire az en valaszom az, hogy ott, hol a' földesur' es a' jobbagy' hasznai felszamitasarol van szó, ezen engedtnyvt mindig a' jobbagy' javara kenyelenitetem számitani; — 's e' mellet azt is valaszolhatom, hogy a' ki ezt nem celeleszi, foglalatoskodjek más iparaggal, igyekezven más uton magát jó állapotba helyezni, szaporitsa meheit, juhait stb., 's ne varja, hogy a' sült vereb repüljön szájába; — de itt ismet azon szamtalanszor elmondott tárgynál fogunk megakadni, hogy a' magyar jobbagy is, értetlenül fogunk megakadni, hogy a' magyar jobbagy is, értetlen a' messege' hianyanal fogva, az ipar' különbfele 's szamtalan utait 's ágait nem ismerven, nem képes magát anyagi jólétbe helyezni, 's igy azon csekelysegy is, mit földesurának ad, tehernek látszik előtte. Igyekezzünk azonban csak azon, hogy az értelmesség' hianya pótoltassék, a' magyar jobbagynak bizonnyal soha sem ártó oka, uri adóit tehernek nevezni.“ — Az összmüveszeti rész a' messzeirast (telegraphia) ismérteti 's „Polytechniai egyveleg“-et kezd meg az olly igen szorgalmas es sok olvasottsagu dr. *Rumy*tól Esztergomban.

A' *Heti Lapok* a' „Gőzkocsik es vasutak“-at folytatják 's nemelly „Erdekes gepelyek' leirásat“ kezdik meg (rajzokkal) a' saynerhüttei vashámorból (*Poppe*' utazási jegyzetei után). Utóbb „Hasznos ismeretek' tára“ czim alatt Londont ismértetik.

A' *Rajzolatok*ban *Munkácsy*' Tündér Honája folytattatik. — A' *Regelő*ben megemlitendő czikkely: „Nagylelkűség' példája a' barbarok' idejéből; igazi történet“ *Peczely* Lajostól. — A' *Honmüvész*' vidéki jatekszini tudósitasiból kiemeljük ezt: „Debreczenben aug. 15dikén Haszarok és Dámak, igen helyes, társalkodasi vigdarab. . . Egy par, a' nőnem' arczat nemileg pirító ketértelmű szó kimaradhat e' darabból, mit szinesziknek mindenkerra ajánlhatunk csak azon oknal fogva is, mert igy nem nyilik alkalom a' különben is korlaton tülcsapongó 's neki büszült karzatnak olly fülhasgató orditozásra.“ (*Kántorné* assz. Debreczenben van.)

A' *Társulkodó*ban egy „Eligazodás hirlapi 's folyóirati literaturánk' mezején“ *Ochtinny* Antaltól (*álnev*) beatekedt. E' benrekedesnek oka hihetőleg abban feküdt, hogy O. ur, mint „részrehajlatlan es szenvedélytelen eligazitóhoz“ illett, csupán a' *dologra és okokra* szorítkozott 's a' publicitásban mindenkor megkivánt „mérsékletet“ határait semmiben át nem hágta! — Egyébiránt, ugy látszik, igenis kora volt még e' tárgyat, ugy mint O. ur akarta, egeszen felnyalábolni; mire legnagyobb 's tökéletesen elég bizonyitványunk az, hogy maga O. ur is, noha mindenkep igyekezett pártatlan es részrehajlatlan lenni, világos előszeretettel bir az athenaeisták, különösen pedig a' tagadhatatlanul dictatoroskodott 's literatori zsarnokságot bitorolt triumviratus iránt, 's igy, magát ezen előszeretet' befolyásatól meg nem menthetve, a' kellő távolatra, honnan a' részleteknek az egeszhez kepesti fekvésőket tisztan felfoghatta 's a' különbözőket szorosan elkülönözte volna, fel nem vergődhetett. — Utóbb erdekes levelőtöredékeket olvasunk „Kölesey' halálaról“ (*A. J.* es *N. K.*-től).

A' *Hasznos Mulatságok*ban semmi különös. — A' *Nemzeti Társalkodó* a' „Gyalui harcz“-ot vegzi be. — A' *Vasárnapi Ujság* lissaboni es portoricoi ügyekkel vesződik. — A' br. *Malattató* Kölesey' parainesiset folytatja.

Csató Pál.

Nyilványos köszönet.

Alulirtnak több megkeresett jeles orvos' véleménye szerint ezak a' kétes kimenetelü operatio által orvosolható két éves szembaját megyénk' helyeki rendes sebésze, *Goth* Pál ur, három hét alatt minden operatio nélkül tökéletesen meggyógyitván, midőn szemem' fénye' visszaadójának forró köszönetemet nyilván jelenteném, őt egyszersmind köz figyelembe ajánlom.

Gyöngyös, sept. 22. 1838.

Schuman Maria,
Hirsch general-major' hitvese.

(1) **Concursus.**

A' pesti magyar kir. egyetemnél az *alaus* nyelv' és literatura' újdon felállitott tanitószékére tartandó concursus' határnapjául f. é. december' 27dike rendeltetik, az jegyeztetvén meg, hogy az alasz nyelvés literaturának deák nyelven kell tanittatnia. (3)

(1) ***Korn Filep'***
könyvkereskedésében
megjelent 's az ausztriai birodalom' minden könyvárusai által megszerezhető:

Ausztriai és magyarországi könyvtár,

vagyis lajstroma mindazon (magyarországi, erdélyi, horvát-, dalmat- és tótországi, ausztriai, stájerhorvát-, dalmat- és tótországi, ausztriai, stájerhorvát-, dalmat- és tótországi, lombard-veleneczei, morvaországi, és cseh-, galiczia-, tyroli, illyriai 'stb. tárgyakról szóló) könyveknek, mellyek *Korn Filep könyvárusnál Pozsonyban a' kir. vártelken* találtatnak 's ezekély áron megszerezhetők. Magának e' könyvlajstromnak ára 6 kr. pengőben. (2)

(3) **Concursus.**

A' nm. m. kir. Helytartó-Tanács által közhirré tétetik, hogy Bács vmegyében kebelezett Zombor sz. kir. városában a' megürült rajzolás-tanitói helyre, mellyhez 200 ft évi fizetés 's 25 ft szállápénz járul, a' városi tanács f. é. october' 22dikét tüzte ki concursus' határnapjául.

Ezen helyet elnyerni akarók, erkölcsi magokviseletéről 's rajzmutatványokkal is erősitett tehetségeikről szóló bizonyitványokkal ellátva, a' fönkitett határidőre sz. kir. Zombor városa' tanácsa előtt megjelenni tartoznak.

Budán, sept. 19kán 1838. (3)

(2) **Nyelviskola.**

Az *angol, francia, olasz, magyar, tót és német* nyelvekbül külön ismét uj tanuló év nyilatik meg october' elején, mind kezdők' mind gyakorlók' számára. Egy-egy nyelv' tanulásának hónaponkinti 's mindig előre befizetendő dije 2 forint pengőben. Az ezen országban nélkülözhetetlen *magyar, tót és német* nyelvekbül egy pengő forintért is tartatnak leczkék. Ez utóbbiakban a' szegényebb sorbatanak ingyen részesülhetnek. — Közelebbi tudósitást kaphatni Hosszú-utczában a' 99. számú házban.

Pozsony, sept. 26kán 1838. (2)

(2) **Orvosi ajánlkozás.**

Egy gyakorlott — mind törvényhatóságoktól, mind egyes uradalmaktól, (mellyeknél ezelőtt hivatalban volt) ajánlólevelekkel ellátott — orvos-tanár ismét valamelly törvényhatóságnál vagy pedig uraságnál alkalmaztatást ohajt. Bővebb tudósitást vehetni bérmentett 's Pozsonyba a' Hirnök' szerkesztőségéhez utasitott és *C. L.* betűkkel jegyzett levelekre. (3)

Előfizetési figyelmeztetés
a'
„Hétilapok“
iránt.

Több tudakozódások' következésében tiszteletel jelentjük, hogy lapjainknak később történhetett szétküldözése miatt első feltetelünktől elállván, mindekkorig a' kijelentettnél nagyobb számú lapokat nyomattunk, és ekkép tehetségőnkhen áll az előfizetni kivánkozóknak teljes példányokkal szolgálni. Lapjaink' előfizetési ára helyben 4 ft. p. p., vagy 1 ftal drágább.

Egyszersmind jelentjük, hogy e' lapoknak nagyobb kiterjedését, és ekkép közhasznra munkálhatását ezaközöleni kivánván a' jövő félévre igeretünkhez képest az előfizetési dijt — füleg ezekelyebb helyeken 3 ft. p. p. helyben 2 ft. postán pedig 3 forintra kivánjuk leszállitani. Mielőtt azonban illy nagy lépésre elhatároznók magunkat, ohajtjuk ismerni a' résztvevendő kázánséget; ez okból aláirást nyitunk ezenael a' Hétilapokra, és felkérjük a' cs. kir. postahivatalokat és a' műtudomány' minden barátit hasonlók' tételére. Minden 6 előfizetőnek beküldése után egy ingyen példány adatik. Az aláirók' nevei' beküldésére határidőül october' utolja tűzetik ki; ezeketa' cs. kir. posta-tisztségek a' budai fő- vagy egyenesen az egri postahivatalhoz, mások pedig bérmentesen az aláirt szerkesztőséghez utasithatják; mintán tüstint ki fog hirdettetni a' határozat, és az előfizetési dijak' beküldhetése. A' mostani előfizetőket illetendő rendkivüli kedvezés ugyanakkor fog hirül tétetni, melly ohajtásunk szerint sok, hogy a' jelen félévre is csak 3 ft. csak lapdijul.

Folyóiratunk még eddig igen uj lévén, tetemes hajokkal küzdve, ohajtott kifejlődésére nem jathatott; azonban nem csalatkozunk tán, ha lapjainkat mátadományi tekintetben kézműveink kifejlett állapotjukhoz mértnek tartjuk. Egyek részeiben is javitásra törekedvén, reményljük ügyekezetünkkel a' t. közönség' méltatását megnyerhetni.

A' Hétilapok' szerkesztősége.

(3) ***Gazdasági könyv.***

Remélve erdekes voltát Balásházy az' ezen czimü munkájának: „A' Haszartás és Mezőgazdaság' tudománya 'stb., szám mosabb példányokra tevek előfizetési, 's igy a' kimult első kötet nálam folyvást megkapható 's a' szám jött első kötet nálam folyvást megkapható 's a' szám minden pesti könyvárusoknál. Ára kötetlen 1 ft 12 kr., köte 1 ft. 15. kr. P. P.

Csaky Lajos, könyvárost
Debreczenben. (3)

POZSONYBAN, nyomtatja ifjabb *Schmid Antal*.